

*Весна Мојсова-Чепишевска
Билјана Мирчевска-Бошева*

**Зборник – подарок за славистичката наука
(за зборникот «Македонско-руски јазични, книжевни и културни
врски». Скопје: Филолошки факултет «Блаже Конески», 2014. 641 с.)**

Неодамна во издание на Филолошкиот факултет «Блаже Конески» при Универзитетот «Св. Кирил и Методиј» во Скопје излезе од печат петтата книга од една многу значајна едисија која носи наслов «Македонско-руски јазични, книжевни и културни врски». Овој зборник е **финале** на Петтата македонско-руска научна конференција што се одржа

од 17 до 19 јуни 2012 година во Охрид. По само две години во рамките на Шестата меѓународна научна руско-македонска конференција која се одржа од 9 до 12 септември 2014 година на Филолошкиот факултет при Пермскиот државен национален истражувачки универзитет на овој Зборник му се случи и **прослава** преку чинот на неговата промоција во рамките на свеченото отворање на конференцијата.

Уште на прв поглед според обемот на книгата се забележува дека станува збор за импресивно издание. Имено, овој зборник има 641 страница. Но, не е само бројот на страниците импресивен. Во ова издание се поместени 53 текста од 61 автород кои едно е поздравно обраќање на амбасадорот на Руската Федерација во Р. Македонија, Н.Е. Олег Шчербак, 2 пленарни реферати, а останатите се секциски предавања. Станува збор за текстови напишани од академици, универзитетски професори, лектори, асистенти, докторанди и постдипломци од десеттина различни образовни и научно-истражувачки институции, сите вљубеници во науката и заинтересирани за јазикот, литературата и културата на словенските народи.

Зборникот «Македонско-руски јазични, книжевни и културни врски», со меѓународен уредувачки одбор, во редакција на проф. д-р Максим Каранфиловски, е резултат секако и на впечатливиот одзив за учество на Петтата македонско-руска научна конференција. Свој придонес дале претставници од МАНУ, Московскиот државен универзитет «М.В. Ломоносов», Универзите-

тот «Св. Кирил и Методиј», Пермскиот државен национален истражувачки универзитет, Институтот за македонски јазик «Крсте Мисирков», Институтот за македонска литература, Институтот за фолклор «Марко Цепенков», Универзитетот «Гоце Делчев» во Штип, Државниот тетовски универзитет, Воронешкиот државен универзитет и Азербeјџанскиот универзитет за јазици.

Првиот дел од овој зборник е посветен на јазикот, опфаќа 25 научни трудови од кои еден е пленарен, а останатите се секциски предавања и се протега од 33 до 333 страница во Зборникот. Во овој фрагмент тематската широчина на конференција овозможи во ова издание да бидат поместени трудови од историјата на јазикот, морфологијата, лексикологијата, лексикографијата, етимологијата, стилистиката, фразеологијата, методиката и други лингвистички дисциплини и со тоа додаде многу нови камчиња во мозаикот на македонско-руските компаративни проучувања.

Лингвистичкиот дел од Зборникот започнува со пленарниот реферат на акад. Блаже Ристовски под наслов *Рускиот славист С.Б. Бернштејн во историјата на современиот македонски литературен јазик по повод стогодишнината од неговото раѓање* во кој авторот се осврнува на вклученоста на познатиот руски славист-лингвист во озаконувањето на Мисирковата кодификација на современиот македонски литературен јазик и правопис, како и за неговиот ракопис «Македонский язык» кој за жал никогаш не е испечатен и единствена потврда за неговото постоење се белешките во неговиот дневник и неколкуте фрагменти кои се појавиле во научната периодика.

Потоа следи рефератот на Ирен Алчевска *Глаголите со префиксот перо- во рускиот наспроти глаголите со префиксот пре- во македонскиот јазик* во кој авторката укажува на разликите и сличностите во значењата на соодветните глаголи.

Особено интересен е трудот на Наталија Бороникова и Елена Верижникова *Междометия в македонском языке* во која се образложува концепцијата на речникот на извици и оноματοпеи во македонскиот јазик, се предлага класификација која се применува во речникот, а се наведуваат и обрасци на речничките единици. Излагањето уште на самата конференција беше проследено со посебен интерес и задоволство кои се зголемуваат во очекување на резултатот од овој проект.

Во продолжение следуваат рефератите на Елени Бужаровска *Глаголите за перцепција како прагматички маркери во македонскиот и во рускиот јазик*, Татјана Ганенкова *Предлог как часть речи*, Елена Иванова *Частица ли в македонском и в русском языках*, Јулија Мареева *Русские наречия как категориальный класс слов в зеркале македонского языка* секоја осветлувајќи по еден дел од морфологијата на македонскиот и на рускиот јазик.

Максим Каранфиловски се задржува на *Некои значења на императивот во македонскиот и во рускиот јазик*, додека предмет на интерес на рефератот на Е. Ерофеева е проектот база на податоци «Русская устная спонтанная речь

пермскогo края» посочувајќи го големото значење на овој сегмент како извор на промени и иновации. Тамара Ерофеева согласно со пермската социолингвистичка школа го разгледува јазикот на градот и говорната култура на градот.

Во рефератите на Светлана Давкова-Ѓорѓиева *Кон именувањето на покуќнината и садовите* и на Лилјана Макаријоска и Елена Стоевска-Денчова *Кон лексиката поврзана со одредната структура раѓање* вниманието е насочено кон именувањето на конкретни лексичко-семантички полиња.

Роза Тасевска се осврнува на антонимите во кратките фолклорни форми додека рефератите на Биљана Мирчевска-Бошева и Јасминка Делова-Силјанова и на Екатерина Терзијоска и Марија Смирнова се насочени кон истражување на фразеологијата на македонскиот и рускиот јазик при што едните се задржуваат на емотивната фразеологија, а другите на фраземите со компонента *бело*.

Соња Новотни и Михајло Марковиќ се фокусираат на промените во консонантскиот систем и редукцијата на еровите во Слоештичкиот патерик и Слепченскиот патерик споредувајќи ги со ракописите од руска редакција.

За етимолошкиот развој на зборобразувачката деривација господ(ин) на македонско-руски план пишува Александра Гецовска, Красимира Илиевска го разгледува развојот на лексемата *живот* во рефератот насловен како *Живот живее*, додека Марија Емилија Кукубајска прави компаративно истражување на културната, етничката и религиозната генеологија на Хазарите во руските и околните средини.

Незрин Самедова ги разгледува констукциите *статъ + инф* и *начать + инф* во рускиот јазик со тоа што овие податоци би можеле да бидат примени и за другите словенски јазици.

За *Конструкциите што изразуваат валентен (актантен) таксис во македонскиот јазик и извесни руски еквиваленти* пишува Милица Миркуловска, а Јане Јованов се задржува на темата за развојот на наставничките компетенции на идниот наставник по руски јазик.

Рина Усикова го разработува прашањето за јазичната ситуација и политика во Р. Македонија од моментот на осамостојувањето во 1991 година посветувајќи посебно внимание на фундаменталните научни трудови и значајните лексикографски изданија.

Според сево ова може да се заклучи дека разнообразноста и актуелноста на темите остава надеж дека ова издание ќе биде интересно за голем број читатели и ќе биде поттик за нови истражувања и понатамошни продлабочени анализи.

Делот *Литература, превод, култура и историја* од Зборникот «Руско-македонски јазични, литературни и културни врски 5», со меѓународен редакциски одбор, е резултат на триесеттина текстови, одделни видувања, размислувања, сериозни истражувања на македонско-руските врски на полето на литературата, културата и историјата.

Промовирањето на Зборник кој се случи многу брзо (само после две години, како што, впрочем, се случи брзо и одржувањето на најновата, Шеста меѓународна научна руско-македонска конференција чиј домаќин и организатор беше Пермскиот државен национален истражувачки универзитет) е и потврда со која се искажува достоиното внимание кон овиеврскишто се граделе низ вековите и кои се интензивирале преку научно-истражувачките соработки на македонските и руските универзитети и институции особено по деведесеттите години на минатиот век, акои се интензивираат на почеток на овој нов 21 век.

Делот *Литература, превод, култура и историја* од Зборникот се отклучува со прилогот на академик Ала Шешкен *Русско-македонские литературные связи и их эволюция в 1945–2000 годы*, а на 333 страница, после прилозите од лингвистичкиот дел, со прилогот на Вера Антиќ за македонско-руските врски што ги тематизираат книжевните и културните релации. Зборникот, како што веќе се напомена, се затвора на 641 страница со текст од областа на музиката на авторите Оливер и Кирил Цацков за влогот што го има рускиот музички педагог и творец Сергеј Михајлов во поставување на првата опера во Македонија.

Книжевните македонско-руски врски се предмет на интерес на неколкумина, па така за некои книжевни паралели инспиративно зборуваат трудовите на Лидија Капушевска-Дракулевска, Науме Радически, Димитрија Ристевски, Кристина Николовска, Соња Стојменска-Елзесер и Димитар Пандев. Исклучително инспиративни се споредбите што овие книжевни научници ги откриваат во поетиката на Марина Цветаева и Лилјана Дирјан, Анте Поповски и Андреј Вознесенски, во детектирањето на обломовштината низ денешна призма, како и во укажувањата за најновите македонско-руски книжевни врски кои се исчитуваат во прилогот на Димитрија Ристевски.

Културолошките проникнувања меѓу македонската и руската научна мисла се инспиративни за Наталија Александровна Бондаренко во прилогот *Искусство и култура Македонии в трудах русского ученого Н.П. Кондакова*, за Весна Мојсова-Чепишевска во текстот *Македонската литература и култура низ научно-книжевната призма на академик Ала Шешкен*, како и за Наталија Прасолова во трудот *Научные связи Р. Македонии с Библиотекой Российской Академии наук*. Свои прилози на полето на македонско-руското традиционално пеење дава Родна Величковска, во областа на музиката дава Викторија Коларовска – Гмирја, на полето за улогата на руската кореографија во конституирањето и развојот на македонскиот балет говори Соња Здравкова – Цепарова, а за улогата на Николај Кољада на македонската театарска сцена Катерина Петровска-Кузманова, а, пак, за народните верувања и суеверија Стефанија Кузманова.

Преводите т. е. препевите од двата јазика се интересни за Здравко Божиновски, Софија Заболотнаја, Елена Сергеевна Обухова, Димитар Пандев, Ли-

дија Танушевска и Кирил Трајковски. Историските аспекти се дел од истражувањата на Евгениј Колосков, Даринка Крстанова, Александар Сквозников, како и они е книжевните кои се во фокусот на интересот на Марија Ѓоргиева-Димова преку прилог *Семиотичките премиси на историјата* и на Славица Србиновска во трудот под наслов *Толкување на творештвото на Виктор Пелџевин низ призмата на македонскиот културолошки контекст*.

Сите дваесет и седум автори во дваесет и шесте трудови поместени во делот под наслов *Литература, превод, култура и историја* ја потврдуваат својата афирмација на значаен познавач, толкувач и промотор на македонската и руската литература, култура и историја и во својата и во другата / туѓата културна средина.

Овој Зборник ù го подаруваме на славистичката наука, но и на филолошката и културолошката, како чесно и честито признание за она што досега го изградиле двата народа – македонскиот и рускиот и во рамките на сопствената национална култура и во рамките на меѓусебното спознание и почитување и, секако, во рамките на славистичкиот свет.